הלכה · משנה תורה · מפרשים · קובץ על היד החזקה · ספר זמנים

קובץ על היד החזקה על משנה תורה, הלכות קידוש החודש

רבי נחום טרייביטש

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

קובץ על היד החזקה על משנה תורה, הלכות קידוש החודש

רבי נחום טרייביטש

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/קובץ-על-היד-החזקה-על-משנה-תורה-הלכות-קידוש-החודש/
הקובץ נוצר ב־16 בנובמבר 2026 מגרסה 38-202611161024v של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 4
הלכה ו 4
הלכה ח 4
פרק ב 4
הלכה א 4
הלכה ג 5
הלכה ד 5
הלכה ט 5
פרק ג 5
הלכה ג 5
הלכה ד 5
הלכה ה 5
הלכה ז 6
הלכה ט 6
הלכה יד 6
הלכה טו 6
הלכה טז 6
פרק ד 7
הלכה ו 7
הלכה טז 7
פרק ה 7
הלכה ה 7
הלכה ו 8
פרק ח 8
הלכה ה 8

פרק א

הלכה ו

אין יושבין יום ל'. כן משמע ממעשה דר"ג ור"י בס"פ אין מכירין אבל בגמ' שם דף ב' ע"ב בהא דאמר למאי נ"מ משמע דלא כדברי רבינו יע"ש בפי' רש"י וצ"ע:

הלכה ח

אין מחשבין וקובעין חדשים אלא בא"י וכו'. דברי רבינו פה מבואר במס' ברכות דף ס"ג במעשה דר"ח בן אחי ר' יהושע ע"ש כל הסוגיא וברש"י ד"ה ומעבר דכתיב לשכנו תדרשו וכו'. ורש"א הקשה דהא בגמ' קאמר דנפקא מדכתיב כי מציון תצא תורה. ונ"ל די"ל על ר"ע מה עלה על דעתו לעבר בח"ל הא כתיב לשכנו תדרשו ואי ילפינן מציון תצא תורה א"ש דחזינן דקרא לא קפיד כ"א על חכמת התורה וכמ"ש המפרש פה וא"כ ר"ע שלא הניח כמותו בא"י רשאי לעבר אבל קרא דלשכנו גזה"כ הוא ואין לחלק. ובתוס' מס' סנהדרין נראה דהרגישו בזה וסוברים דגם קרא דלשכנו וכו' הוא מטעם חכמת תורה ואפשר לתלות בפלוגתא אי דרשינן טעמא דקרא ועי' בדברי רבינו בפ"ו מה' אלו הלכה י"ג ע"ש בכ"מ מ"ש בשם ספר המצות לרבינו ויראה מדבריו שאם היה הב"ד בח"ל נסמכים בא"י מקרי שפיר כי מציון וכו' וקשה הא ר"ח היה מוסמך דהרי לא הניח כמותו כשיצא ואמאי מיחו בו. ונראה דכן הוא הדבר דאם נסמך בא"י גם אם היה גדול בתורה ביותר מחכמי א"י אעפ"כ אינו רשאי לעבר השנים הואיל וכתיב כי מציון תצא תורה וכו' ואם הוא נסמך בא"י אזי באמת שפיר קרינן כי מציון וכו' ורשאי לעבר ואם יש גדול ממנו אזי אינו רשאי לעבר ולכתחלה אין מעברין כלל בשום אופן אלא ביהודה מקרא דלשכנו אלא דמקרא דלשכנו אין עיכוב בדבר דפסקינן כת"ק דסנהדרין דאם עברוה מעוברת והיינו משום דס"ל לת"ק דקרא זה אסמכתא בעלמא ועיקר קרא לקרבנות אתא וא"כ שפיר כתב רש"י דקשיא ליה הא דלא אמרו לו מקודם שהניח אחריו גדולים א"ו גם בזה לא עביד שפיר לזה שפיר כתב רש"י דלכתחלה בכל ענין אין מעברין מקרא דלשכנו וגם דברי רבינו מיושבים בזה דסתר דבריו שבס' המצות הביא קרא דלשכנו ודוק. ועי' ירושלמי שמביאים התוס' בסנהדרין ודוק:

פרק ב

הלכה א

מפני שהוא גזלן וכו'. ורש"י פי' אולי יכשל בפיו משום דס"ל לרש"י דלפסולי עדות לא חיישינן:

הלכה ג

עדים אחרים שמכירין וכו'. פי' דבעי שני עדים כדאמרינן בר"פ אם אין מכירין וחד מי מהימן וכו' ובירושלמי שם סבר דלאחר התקנה ע"א מהימן. ועיין מ"ש בזה בספרי ש"י בפי' הגמ' שם. ותלמודא דבבלי והירושלמי מחולקין בפי' המתני' ע"ש:

הלכה ד

ב"ד. עי' בני שמואל חלק ח"מ סי' ל"א:

הלכה ט

ראוה ב"ד וכו'. עי' שו"ת רדב"ז ח"א סי' ט"ו. ומ"ש ואם עדיין לא יצא כוכב כתב בס' ד"ע צ"ל אלא כוכב והוא הנראה ביום כדאמרינן בגמ' כוכב אחד יום ב' בה"ש ג' לילה וההיא דהלכות שבת פ"ה ר"ל שקיעת ב' כמו שפי' המ"מ והוא עד ב' כוכבים וכו' ולקושיא הג' כשתעיין בכתובות פ' האשה ור"פ ראוהו ב"ד ג"כ יתורץ לך כי לא אמרו ראייה גדולה משמיעה אלא דוקא ראייה בזמנה שהיא ביום שראוי לקידוש אבל בלילה צריך הגדה עכ"פ ע"כ. ועי' תוי"ט פ"ג דר"ה מ"א ד"ה עד שחשיכה וכו' ועי' מ"ש בס"ד פ"ה מהל' שבת הלכה ד':

פרק ג

הלכה ג

אפילו היה זה וכו'. עי' לח"מ וי"ל דשאני מילה דאם אין זמנו היום לא נתקיים מצות מילה כלל. והרב ד"ע כתב וי"ל דאין הנדון דומה לראיה דמילה לא נתנו לדחות שבת על הספק אבל עדות ראש חדש עיקרה על ספק נתקנה שהרי הולכים אפילו מאה עדים להעיד ואין צורך אלא בשנים ע"כ. ועי' תוי"ט פ"א דר"ה מ"ט ד"ה אותו:

הלכה ד

ואפילו במטה. פי' שכשאמרו טפילה הוא בבריא ועי' הלכות שבת פי"ח אבל בחולה שהוא עצמו משוי הוי להו שתי משאות. א"נ פי' במטה הוא ע"י בני אדם בכתפיהם כשאי אפשר בחמור לפי חוליו וזה נראה יותר נכון. ודברי המפרש דבבהמה לא אמרו החי וכו', הם דברי רוח דכ"ש הוא לענין חיוב לאו במחמר מחיוב חטאת בנושא ומ"ש הוא הנכון:

הלכה ה

ואי אפשר שיקריבו מוסף וכו'. עי' פרק א' מהל' תמידין ומוספין. ומ"ש עד המנחה פירוש מנחה קטנה ט' שעות ומחצה וכ"נ מדברי הרב בפי' המשנה ד"ע:

הלכה ז

ביום אחד ושלשים. ובכנה"ג כ' דלא נראה אלא ביום ל' ע"ש שהאריך:

הלכה ט

ואם לא נודע להם. נראה לו שהיו תוקעין מפני הספק בלא ברכה והברכות לא היו אומרין על הספק אלא תפלה של חול זהו לדעת הרב שכשתדקדק בפי' רש"י אי אפשר להם לדעת ועל כרחן הולכין אחר רוב השנים נראה שלא היו עושים אלא יום א' ובודאי מתפללין מוסף וכו' דסמכי ארובא ואע"פ שהתוס' הכריחו ב' ימים מפי' רש"י אינו נראה כן ואע"פ שהרב בפירוש המשנה הזכיר הרוב הזה יש הפרש גדול בין לשונו ללשון רש"י ז"ל למעיין דוק ותשכח, ד"ע:

הלכה יד

אין השלוחין וכו'. עי' טורי אבן שחולק על רבינו דאין עד אחד נאמן נגד הרוב. ועי' מ"ש בספרי שלום ירושלים:

הלכה טו

ב"ד שישבו ואחר ד' ימים וכו'. נ"ל שאלו לא היו מחללין את השבת לילך להעיד ואפילו שמעו שכבר עברו ב"ד ואיכא תקנת המועדות דלא ניתן להתחלל שבת אלא לקידוש החדש בזמנו ולא לקידוש למפרע מדלא נזכר בתלמוד ולא בהרב חילול אלא תוך כ"ד שעות כנזכר ראש הפרק. וזה פי' לא ילכו שאמר למעלה הרב שאינם מחוייבים לילך אלא העומדים בתוך מהלך לילה ויום כדי לקיים קידוש בזמנו אבל אם אירע שאלו הלכו או ששמעו שעברו והלכו לכתחלה לתקן אינם מחוייבים לילך בשבת כיון שאינו מתקיים קידוש החדש בזמנו אבל מחוייבים לילך אחר השמיעה לתקנו בודאי כיון ששמעו שכבר נתעבר ופשוט ובהא לא קמיירי הרב בראש הפרק ה"ו. ודין זה של ד' ימים וכו' לא מצאתיו בתלמוד שלנו אלא שנ"ל שהרב מפרש הסוגיא דספ"ק דר"ה דלא כרש"י והסוגיא היא וכי הא דאמר ריב"ל מאיימין על העדים וכו' איני והא שלח וכו' רב דימי מנהרדעא מתני אפכא וכו' ועם זה יובנו כל דברי הרב עם הסוגיא בנקל למעיין ודו"ק ד"ע:

הלכה טז

ואם עמדו העדים. עי' מ"ש בזה בספרי שלום ירושלים במס' ר"ה:

פרק ד

הלכה ו

ולא מפני הטומאה וכו'. עי' מ"ש המפרש ונ"ל שיתכן זה כגון שיהיה מחוסרי כפרה ולא היתה כפרתם ראויה ליקרב אלא לאחר הפסח וכו'. והדברים תמוהים דא"כ איך כתב רבינו אלא יעשה בטומאה הרי מחוסרי כפרה הם זב וזבה ויולדת ומצורע ואין טומאה נדחת בצבור אלא טמא מת בלבד כמ"ש רבינו פ"ז מהל' ק"פ וכבר העיר בזה השעה"מ בשם חכמי צפת פ"ד מהלכות ביאת המקדש. ועי' מה שאכתוב בס"ד פ"ז מהלכות ק"ש:

הלכה טז

ויראה לי שזה שאמרו חכמים וכו'. עי' במס' שקלים פ"א דף ד' בשירי קרבן ד"ה אין:

פרק ה

הלכה ה

אבל תקנת חכמים היא שיזהרו במנהג אבותיהם שבידיהם וכו'. הכי אמרינן בגמ' ביצה דף ד' ע"ב והשתא דידעינן בקביעא דירחא מ"ט עבדינן תרי יומי משום דשלחו מתם הזהרו במנהג אבותיכם ע"כ:

וכתב הצל"ח שם לדידן דלאו יום אריכתא הוא ובקיאינן בקביעא דירחא א"כ פשיטא שראוי להבדיל מיומא טבא לחבריה ק"ו מרב אסי דמספקא ליה ואפ"ה היה מבדיל ובגמ' לא מצינו שום חולק על רב אסי בהבדלה והאריך שם והביא מ"ש בחידושי הריטב"א בסוכה דף מ"ז והלכתא מיתב יתבינן ברוכי לא מברכינן דכתב דאתיא דלא כרב אסי דמבדיל ומקדש מיומא טבא לחבריה ולא חייש לזלזולי דיו"ט וסיים ואף דמלשון זה של הריטב"א משמע דבלא"ה קיי"ל דלית הלכתא כרב אסי לא זכיתי לעמוד על כוונתו ע"ש: **ולי** נראה דבלא"ה קשה על ר"א אף דלא חייש לזלזולי מ"מ למה לנו להבדיל הלא עכ"פ יום הב' אסור במלאכה אי מספיקא אי ממנהגא. ועי' בשטה מקובצת שיש כאן חשש ברכה לבטלה. ונראה דס"ל לרב אסי כרב ששת בריה דרב אידי שבת קי"ד ע"ב דאילולי שבות רחוקה לא התירו היינו דוחין שבות דתקיעה ביוה"כ שחל להיות ע"ש כי היכי דלהוי ידעי דיוה"כ קיל משבת והיינו משום דצריך להודיע לעם גם הדברים שמקילין בהן ביום האיסור וא"כ גם בשני י"ט של גליות דיום השני קיל מיום הראשון בכמה דברים דנולדה בזה מותרת בזה וכיוצא בה וא"כ ראוי להבדיל להורות לעם די"ט ב' קיל מיום הראשון ואף שכתבו התוס' שם בשבת סוף ד"ה ליתקע והא נמי לא בעי למפרך וליבדל במ"ש דלידעו דחלבי שבת קריבין ביוה"כ דהא אפילו מבדיל

בבהכ"נ ברבים אין פירסום בהבדלה כמו בתקיעה ע"כ, דמשמע מדבריהם דהבדלה לא הוי היכר מ"מ ס"ל לרב אסי כיון דהשתא אי אפשר בענין אחר למיעבד היכרא אחריתא יש לנו למעביד היכרא בהבדלה מיהת וגם אפשר דרב אסי ס"ל דגם בהבדלה איכא היכרא ולפי מה דאסקינן שם בגמרא אלא מחוורתא כדרב יוסף דאין דוחין שבות להתיר א"כ למה לנו לתקוני ברכת הבדלה משום להודיע לעם היתרא ושפיר כתב הריטב"א אף דר"א ס"ל כר"ש בריה דרב אידי אנן לא קיימא לן כוותיה כנ"ל:

הלכה ו

שלא היו שלוחי תשרי וכו'. פי' שאע"פ שיש תשרי שהיו הולכים אחד עשר יום כגון ר"ה שאירע בשבת צריכין אנו שיהיה המקום שכל שנה ושנה יכולין להגיע וכו'. ד"ע:

פרק ח

הלכה ה

סדר החדשים המלאים והחסרים וכו'. ובסוף לשון המפרש עוד י"ל שצריך לתקן באלו השני חדשים מפני עשרה בטבת שאם חל ר"ה בשבת ויהיו חשון וכסליו כסדרן יבוא עשרה בטבת בשבת ואי אפשר לדחותו ליום א' דכתיב ביה בעצם היום הזה. ד"ע. וכ"כ הב"י בשם הר"ד אבודרהם וע"ש בסי' תק"ן. והא דקשה ע"ז מהא דמקשה תלמודא רפ"ק דכתובות אלא מעתה יוה"כ שחל להיות בשני בשבת ידחה גזירה שמא ישחוט בן עוף ומאי קושיא הא ביוה"כ כתיב בעצם היום הזה ואיך אפשר לדחותו לפמ"ש המפרש א"ש דקושית תלמודא כשיעמדו על סוד העיבור יראו ויבחינו שלא יחול בשבת, ועי' בספר ברכי יוסף סי' תק"ן: